

Naslov članka/Article:

NASILJE DIJAKOV NAD SREDNJEŠOLSKIMI UČITELJI IN NJEGOVE POSLEDICE

*Student Violence Against Secondary School Teachers and its
Repercussions*

Avtor/Author:

Anže Primožič, Dr. Sonja Pečjak

DOI:

<https://doi.org/10.59132/viz/2024/1-2/40-46>

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Vzgoja in izobraževanje št. 1-2/2024, letnik 55

ISSN 0350 -5065

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/vzgoja-in-izobrazevanje/>

Anže Primožič, Gimnazija Moste Ljubljana

Dr. Sonja Pečjak, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za psihologijo

NASILJE DIJAKOV NAD SREDNJEŠOLSKIMI UČITELJI IN NJEGOVE POSLEDICE

Student Violence Against Secondary School Teachers and its Repercussions

<https://doi.org/10.59132/viz/2024/1-2/40-46>

IZVLEČEK

Nasilje učencev in dijakov nad učitelji je problem, ki vpliva tako na profesionalno kot na zasebno življenje učiteljev ter tudi na šolo kot družbeni sistem. V raziskavi, v kateri je sodelovalo 221 srednješolskih učiteljev, nas je zanimala razširjenost tovrstnega nasilja, samozaznane posledice izkušnje nasilja ter povezanost te s subjektivnim blagostanjem in zavzetostjo pri delu. Ugotovili smo, da večina učiteljev v preteklem šolskem letu ni izkusila nasilja s strani dijakov. Kljub temu pa so nekateri poročali o resnih posledicah. Prav tako se je pokazalo, da se izkušnja doživetega nasilja pri učiteljih negativno povezuje tako s subjektivnim blagostanjem kot tudi z njihovo zavzetostjo pri delu.

Ključne besede: nasilje, učitelji, dijaki, subjektivno blagostanje, zavzetost pri delu

ABSTRACT

Student violence against teachers has a significant impact on teachers' professional and private lives, as well as the school as a social system. In a survey involving 221 secondary school teachers, we looked at the prevalence of such violence, the self-perceived repercussions of experiencing violence, and its relationship to subjective well-being and work engagement. We found that most teachers had not experienced student violence in the previous school year. However, some reported severe consequences. Violence was also found to harm teachers' subjective well-being and work engagement.

Keywords: violence, teachers, students, subjective well-being, work engagement

UVOD

Nasilje je v šolstvu prisotno že stoletja (Balkovec Debevec, 2003). Problem, ki vpliva tako na življenje učiteljev in tudi na šolo kot družbeni sistem, je nasilje učencev¹ nad učitelji. Opredelimo ga kot v določenem obdobju ponavljajoče se in namerno agresivno vedenje, katerega namen je škodovati učitelju (Dzuka in Dalbert, 2007). Vključuje škodljivo besedno in telesno vedenje, škodovanje osebni lastnini učitelja, socialno prisilo ter manipulativna vedenja z namenom socialne izolacije učitelja.

Razširjenost

Nasilje je vsaj enkrat v karieri doživelo med 32,5 in 40,8 % učiteljev (Longobardi idr., 2019). O podobnih deležih nasilja učencev nad učitelji poroča tudi večina slovenskih raziskav (Majcen, 2010; Mugnaioni Lešnik idr., 2009), razen raziskave Japelj Pavešič (2020), v kateri je o doživljanju posameznih oblik nasilja poročalo od 1,1 % do

16,2 % srednješolskih in 1,8 % do 21,5 % osnovnošolskih učiteljev, torej precej manj kot v preteklih raziskavah. Na splošno evropske raziskave poročajo o manjši razširjenosti (Dzuka in Dalbert, 2007; Japelj Pavešič, 2020), medtem ko raziskave iz drugih delov sveta poročajo o večji prevalenci tovrstnega nasilja (McMahon idr., 2014; Olivier idr., 2021).

Učitelji v najmanjši meri poročajo o izkušnjah telesnega in spolnega nasilja s strani učencev, med katerim pa izstopajo nekontaktne oblike, o katerih poroča od 12 % (Bušič, Šokčević in Tošik, 2019) do 30,9 % slovenskih učiteljev (Mugnaioni Lešnik idr., 2009).

V večji meri učitelji poročajo o doživljanju psihičnega nasilja (besednega in odnosnega). Najpogosteje poročajo o doživljanju besednega nasilja, tj. kričanja, preklinjanja in pripisovanja vzdevkov. V raziskavi Mugnaioni Lešnik idr. (2009) je o njem poročala več kot polovica učiteljev; v študiji Japelj Pavešič (2020) pa vsak peti osnovnošolski in vsak sedmi srednješolski učitelj. O izkušnji odnosnega nasilja je poročalo 66 % slovenskih učiteljev (Mugnaioni Lešnik idr., 2009). V manjši meri učitelji v različnih raziskavah poročajo o ekonomskem nasilju, torej o povzročanju škode,

1 Beseda učenci vključuje tako osnovnošolske učence kot dijake, razen kadar so navedeni posebej eni ali drugi.

uničevanju, kraji in skrivanju učiteljeve osebne lastnine (McMahon idr., 2022). V karieri ga je doživelo med 3 in 10,9 % učiteljev (Longobardi idr., 2019). Relativno slabo pa so še raziskana proti učiteljem usmerjena nasilna vedenja, ki se zgodijo prek spleta (telefonskih sporočil, elektronske pošte, spletnih klepetalnic itd.). O spletnem nasilju je poročalo okoli 7 % slovenskih učiteljev (Japelj Pavešić, 2020).

Pri pregledu dosedanjih raziskav lahko torej ugotovimo, da gre najpogosteje za »blažje« oblike nasilja do učiteljev (Mugnaioni Lešnik idr., 2009), pri čemer se razširjenost posameznih oblik nasilja z njihovo resnostjo in vsiljivostjo zmanjšuje (Longobardi idr., 2019).

Posledice

Doživljanje nasilja s strani učencev najpogosteje vpliva na poučevanje učiteljev, ima pa zanje tudi čustvene in telesne posledice. Doživljanje z delom povezanega nasilja je povezano s slabšo delovno uspešnostjo in kakovostjo življenja, znižano moralo zaposlenih ter povečano fluktuacijo in absentizmom (Moon in McCluskey, 2020). Viktimizirani učitelji poročajo o **slabšem psihofizičnem zdravju, nižjem samospoštovanju** (Mugnaioni Lešnik idr., 2009) in **nižjem zadovoljstvu z življenjem** (Moon in McCluskey, 2023). Večino psiholoških posledic, o katerih učitelji poročajo v povezavi z doživljanjem nasilja s strani učencev, bi torej lahko povezali s konstruktom subjektivnega blagostanja (Keyes, 2002). Nanj ima viktimizacija učiteljev negativen vpliv (McMahon idr., 2014). Nizko blagostanje učiteljev je povezano tudi z njihovim profesionalnim življenjem, tj. z nižjo delovno motivacijo in zavzetostjo pri delu (Bass idr., 2016) ter z zadovoljstvom z delom (Moon in McCluskey, 2023).

Čeprav na tovrstno nasilje opozarjajo predvsem stanovske organizacije, je še vedno deležno (pre)majhne pozornosti. Smiselnost raziskovanja tega pojava tudi pri nas izhaja iz dejstva, da se doživljanje nasilja na delovnem mestu povezuje z različnimi negativnimi izidi in da v Sloveniji omenjene povezave še niso bile raziskane.

METODA

Udeleženci

V raziskavi je sodelovalo 221 srednješolskih učiteljev, od katerih jih je bilo 20,8 % moškega spola. Povprečna starost udeležencev je bila 48,3 leta ($SD = 10,2$), povprečna delovna doba udeležencev pa 23,2 leta ($SD = 11,2$). Šlo je za priložnostni vzorec učiteljev, oblikovan glede na odzivnost šol, ki so bile povabljenе k sodelovanju.

Instrumenti

Za slovenski prostor smo priredili in uporabili *večdimenzionalno lestvico viktimizacije učiteljev* (Multidimensional Teacher Victimization Scale – MTVS; Yang idr., 2019), s katero smo želeli meriti doživljanje različnih oblik nasilja s strani dijakov. Čeprav originalno lestvico sestavlja šest dimenzij nasilja učencev nad učitelji, se slovenskim podatkom najbolje prilaga enofaktorski model. Celotna lestvica ima ustrezno zanesljivost (Cronbach $\alpha = 0,85$).

Za merjenje subjektivnega blagostanja smo uporabili še *Vprašalnik duševnega zdravja – kratka oblika* (MHC-SF – Mental Health Continuum – Short Form; Keyes idr., 2008; Petrič, 2016; Zager Kocjan, 2016), za merjenje zavzetosti

pri delu pa *utrechtsko lestvico zavzetosti pri delu* (Utrecht work engagement scale – UWES; Schaufeli idr., 2002; Zager Kocjan, 2016). Obe lestvici imata ustrezno zanesljivost (α v Vprašalniku duševnega zdravja – kratka verzija – je 0,87, v utrechtski lestvici zavzetosti pri delu pa 0,94).

Udeleženci so podali tudi svoje sociodemografske podatke in odgovorili na dve odprti vprašanji o samozaznanih posledicah izkušnje nasilja na profesionalno in na zasebno življenje.

Postopek zbiranja in obdelave podatkov

Zbiranje podatkov je potekalo od 3. aprila do 23. maja 2023, potem ko je raziskavo odobrila Komisija za etiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Vzorec učiteljev smo pridobili prek elektronskih prošelj srednjim šolam in objav na omrežju Facebook. Zbrane kvantitativne podatke smo analizirali v programu RStudio, kvalitativne podatke pa obdelali s tematsko analizo.

REZULTATI Z RAZPRAVO

Razširjenost nasilja dijakov nad učitelji

Ugotovili smo, da so udeleženci o doživljanju nasilja s strani dijakov poročali redko. Večina učiteljev (70 %) je namreč poročala, da tovrstnega nasilja v zadnjem šolskem letu sploh ni doživela. Delež učiteljev z izkušnjo viktimizacije je torej manjši od deležev, o katerih so poročale pretekle raziskave tako v Sloveniji (npr. Mugnaioni Lešnik idr., 2009) kot v tujini (npr. Longobardi idr., 2019; Olivier, 2021). Možen razlog za to bi lahko bil, da so bili v dosedanje raziskave vključeni osnovnošolski in srednješolski učitelji. Na splošno namreč osnovnošolski učitelji pogosteje poročajo o doživljanju nasilja s strani učencev (Japelj Pavešić, 2020). Sklepamo lahko tudi, da je od časa, ko so bile izvedene pretekle slovenske raziskave (2009, 2010), dejansko prišlo do zmanjšanja razširjenosti tovrstnega nasilja, kar nakazujejo tudi rezultati Japelj Pavešić (2020). Čeprav je bila na slovenskem vzorcu učiteljev potrjena le enofaktorska struktura lestvice viktimizacije učiteljev (Yang idr., 2019), v Preglednici 1 predstavljamo rezultate postavk v posameznih kategorijah.

Kot lahko vidimo iz Preglednice 1, so učitelji v povprečju poročali, da najpogosteje doživljajo, da dijaki spodbujajo druge dijake, naj jih ne poslušajo, in o drugih vedenjih, ki jih lahko umestimo pod **odnosno nasilje**. Raziskava Mugnaioni Lešnik idr. (2009) je poročala o višjem deležu pri odnosnem nasilju, delež iz novejša raziskave Bušić idr. (2019) pa je podoben našemu. To lahko po eni strani kaže ali na zmanjšanje razširjenosti te oblike nasilja nad učitelji v zadnjih letih ali pa je morebiten vzrok v zanesljivosti poročanja, saj lahko odnosnem nasilju učitelji dolgo časa ne vedo, da so tarča nasilja. Je namreč bolj subtilno in precej neopazno (Carpenter in Ferguson, 2009, v Pečjak idr., 2021). Slednje bi lahko pojasnilo tudi nizek delež udeležencev, ki je poročal o vedenjih, značilnih za **spletno nasilje**. Tudi pri tem vedenju ne pride do neposrednega soočanja povzročitelja in žrtve, zato ta zanj lahko precej časa ne ve.

O vedenjih, ki jih vsebinsko umeščamo pod **besedno nasilje**, je poročalo od 11 do 25 % udeležencev, kar je skladno z ugotovitvami dveh predhodnih slovenskih raziskav (Mugnaioni Lešnik idr., 2009; Japelj Pavešić, 2020) in tudi nekaterih tujih (npr. Longobardi idr., 2019).

► PREGLEDNICA 1: Porazdelitev, povprečna vrednost in standardni odklon postavk večdimenzionalne lestvice viktimizacije učiteljev

Kategorija s pripadajočimi postavkami	p (%)				
	Nikoli	Občasno	Pogosto	M	SD
Dijaki so ...					
telesno nasilje					
me poškodovali z nevarnimi predmeti (npr. z nožem, s škarpami ...).	99,55	0,45	0,00	1,00	0,07
spodbujali druge, da me fizično poškodujejo.	99,10	0,90	0,00	1,01	0,09
me namerno porinili, ščipali ali spotaknili.	99,10	0,90	0,00	1,01	0,09
me brcnili ali udarili.	99,55	0,45	0,00	1,00	0,07
odnosno nasilje					
spodbujali druge, naj me ne poslušajo.	70,59	23,98	5,43	1,35	0,58
spodbujali druge, naj o meni govorijo slabe stvari.	77,83	19,46	2,71	1,25	0,49
uničili moj ugled s širjenjem govoric o meni.	84,16	14,48	1,36	1,17	0,41
ogrozili mojo avtoriteto s širjenjem govoric o meni.	80,54	17,19	2,26	1,22	0,47
besedno nasilje					
se posmehovali mojemu videzu, oblačilom ali drugim osebnim značilnostim.	80,09	16,74	3,17	1,23	0,49
se mi z dajanjem vzdevkov posmehovali.	87,78	12,22	0,00	1,12	0,33
mi grozili.	89,14	10,41	0,45	1,11	0,33
me preklinjali.	75,11	22,17	2,71	1,28	0,51
spletno nasilje					
mi pošiljali sporočila, fotografije ali videoposnetke z namenom, da bi me užalili.	98,19	1,81	0,00	1,02	0,13
drugim ljudem pošiljali sporočila, fotografije ali videoposnetke z namenom, da bi me užalili.	92,76	6,79	0,45	1,08	0,28
se pretvarjali, da na spletnem omrežju upravljajo moj profil, da bi objavili sporočila, slike in posnetke, ki bi me užalili.	99,10	0,90	0,00	1,01	0,09
me prek spleta žalili tako, da so ponaredili moje osebne podatke.	99,55	0,45	0,00	1,00	0,07
spolno nasilje					
me klicali ali mi pisali na spolno provokativen način.	97,74	1,81	0,45	1,03	0,19
mi namerno pripovedovali šale z opolzko vsebino.	92,31	7,24	0,45	1,08	0,29
me spolno nadlegovali.	99,55	0,45	0,00	1,00	0,07
v komunikaciji z mano uporabljali vulgarne geste, dejanja in besede.	75,11	23,08	1,81	1,27	0,48
ekonomsko nasilje					
namerno uničili mojo osebno lastnino.	97,29	2,71	0,00	1,03	0,16
mi ukradli osebno lastnino.	99,10	0,90	0,00	1,01	0,09
mi namerno skrili osebno lastnino.	98,64	1,36	0,00	1,01	0,12
mi namerno umazali osebno lastnino.	99,55	0,45	0,00	1,00	0,07

Opombe: p – delež učiteljev, ki so odgovorili s posamezno odgovorno kategorijo, v odstotkih, M – povprečni odgovor udeležencev, pri čemer 1 pomeni »Nikoli«, 2 »Občasno« in 3 »Pogosto«, SD – standardni odklon odgovorov udeležencev

O vedenjih, ki jih uvrščamo pod **spolno nasilje**, so učitelji poročali relativno redko. Izstopa le poročanje o uporabi vulgarnih gest, dejanj in besed v komunikaciji. Vsebinske te nekontaktne oblike spolnega nasilja je lahko – a ne nujno – spolno obarvana. Udeleženci so o preostalih nasilnih spolnih vedenjih poročali bistveno redkeje.

Manj kot 3 % učiteljev je poročalo o izkušnji **ekonomskega nasilja** s strani dijakov. O vedenjih, ki jih sicer uvrščamo pod **telesno nasilje**, pa je poročal manj kot 1 % udeležencev, podobno kot kaže tudi raziskava Japelj Pavešić (2020). Da učitelji v najmanjši meri poročajo o telesnem nasilju, potrjujejo pretekle raziskave (Longobardi idr., 2019), vendar so nekatere od njih poročale o višjem deležu, kot smo ga dobili mi (npr. McMahon idr., 2022). Neskladje s preteklimi ugotovitvami raziskav bi lahko verjetno pojasnili z »mešanimi« vzorci osnovnošolskih in srednješolskih učiteljev, ob dejstvu, da je fizična agresivnost do učiteljev pomembno višja med osnovnošolci (McMahon idr., 2022).

Kot so pri osnovnošolskih učiteljih ugotovile že I. Bušić idr. (2019), tudi srednješolski učitelji pogosteje kot o intenzivnejših poročajo o blažjih oblikah nasilja s strani dijakov. Povzamemo lahko, da srednješolski učitelji najredkeje doživljajo različne oblike telesnega, najpogosteje pa psihičnega (tj. odnosnega in besednega) nasilja.

Povezanost doživljanja nasilja z zavzetostjo pri delu in subjektivnim blagostanjem učiteljev

V Preglednici 2 prikazujemo povezanosti doživljanja nasilja s subjektivnim blagostanjem in zavzetostjo pri delu učiteljev.

► PREGLEDNICA 2: Spearmanov r-koeficienti korelacije med merjenimi konstrukti

	Subjektivno blagostanje	Zavzetost pri delu
Subjektivno blagostanje	---	
Zavzetost pri delu	0,58**	---
Viktimizacija	-0,39**	-0,27**

Opombe: * - $p < 0,05$, ** - $p < 0,01$.

Kot lahko vidimo v Preglednici 2, se subjektivno blagostanje učiteljev značilno negativno povezuje s pogostostjo viktimizacije. Učitelji, ki so poročali o redkejšem doživljanju nasilja s strani dijakov, so poročali o višjem subjektivnem blagostanju. Do podobnih ugotovitev so prišle študije pri zdravstvenih in socialnih delavcih (Tuominen idr., 2023). Pogostost doživljanja nasilja s strani dijakov se pomembno negativno povezuje tudi z zavzetostjo pri delu. To pomeni, da so učitelji, ki so poročali o manj pogosti viktimizaciji, poročali o večji zavzetosti pri delu. To ugotovitev podpirajo tudi druge študije (Bass idr., 2016; Schaufeli idr., 2002).

Nizko subjektivno blagostanje učiteljev je povezano tudi s številnimi negativnimi delovnimi izidi, kot so zmanjšana delovna produktivnost, delovna predanost in izgorelost (Gerberich idr., 2004). Tudi v naši raziskavi je bilo **subjektivno blagostanje učiteljev statistično značilno**

pozitivno povezano z zavzetostjo pri delu, kar podpira ugotovitve predhodnih raziskav. Hkrati je treba opozoriti, da **ima blagostanje učitelja pomembno vlogo tudi pri doseganju učnih ciljev** (Eryilmaz idr., 2021). Z delom zadovoljen učitelj ima potencial, da ustvari prijetno učno okolje, angažirano sodeluje v učnih aktivnostih, se profesionalno in osebnostno razvija, spodbuja učenje in motivira učence. Vodstva šol naj bi torej s ciljem, da bi bilo poučevanje čim uspešnejše, skrbela tudi za ohranjanje subjektivnega blagostanja učiteljev – tudi s preprečevanjem nasilja dijakov nad njimi (De Cordova idr., 2019; Nahrgang idr., 2011).

Samozaznane posledice na profesionalno in osebno življenje

Učitelji, ki doživijo nasilje s strani dijakov, se soočajo z različnimi posledicami, ki se navadno najprej pokažejo na profesionalnem področju, kasneje pa lahko tudi v zasebnem življenju. Slika 1 predstavlja prikaz tematske analize samozaznanih posledic nasilja s strani dijakov na profesionalno življenje. Večina udeležencev (82 %) je poročala o negativnih posledicah doživljanja nasilja s strani dijakov na njihovo profesionalno življenje.

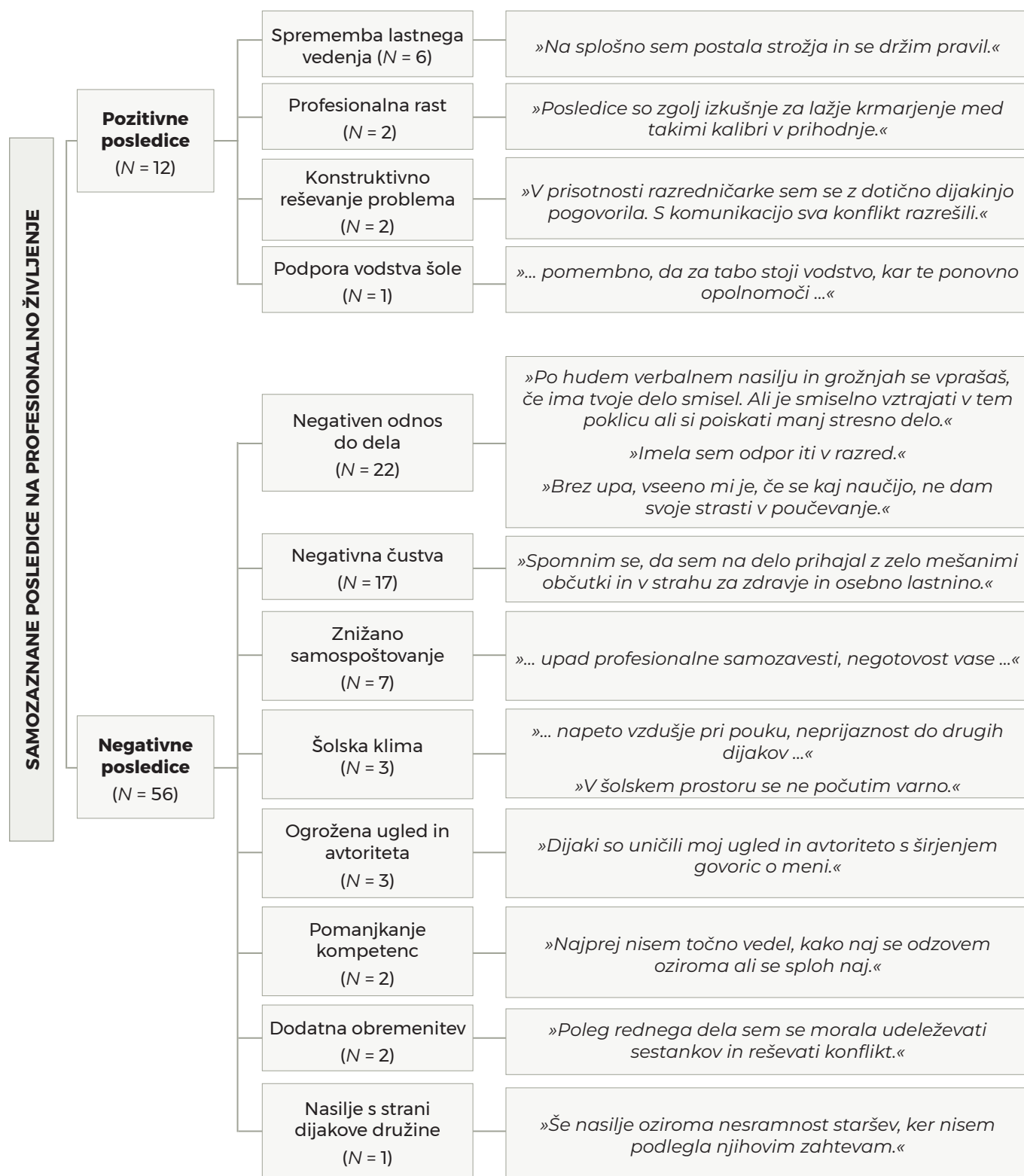
Med negativnimi posledicami na profesionalno življenje so učitelji poročali o negativnem odnosu do dela, tj. o razmisleku o fluktuaciji, izgubi smisla, odporu do dela ter zmanjšani zavzetosti pri delu. To je skladano s preteklimi raziskavami (npr. Gerberich idr., 2004).

Najpogosteje so poročali o tem, da izkušnja nasilja povzroči negativna čustva, med katerimi so največkrat omenjali strah, jezo, sramoto, brezup, nemoč in notranjo stisko. Poročali so tudi, da je izkušnja nasilja vplivala na njihov ugled, avtoriteto in samospoštovanje, na kar so opozorili že Mugnaioni Lešnik idr. (2009). To je verjetno povezano z najpogostejšim poročanjem o odnosnem nasilju, katerega namen je načrtno ponižanje in uničevanje družbenega statusa (Carpenter in Ferguson, 2009; v: Pečjak idr., 2021).

18 % učiteljev pa je poročalo o pozitivnih posledicah, in sicer o aktivnem soočanju z nasiljem v obliki pogovora s povzročiteljem, o osebnostni in profesionalni rasti ter o spremembi lastnega vedenja. **Za preprečevanje nasilja je ključen dober odnos med učiteljem in dijaki z recipročno zaznanim zaupanjem, ki omogoča skupno razreševanje situacije nasilja** (De Cordova idr., 2019), **pri čemer pa lahko učitelju pomaga tudi vodstvo šole in šolska svetovalna služba**. Nekaj učiteljev je poročalo o dobljeni podpori vodstva šole, sodelavcev in družine. S tem so potrdili znana dejstva, da je pri pojasnjevanju izgorelosti, zavzetosti in občutka varnosti v različnih poklicih najpomembnejše ravno podporno okolje (Nahrgang idr., 2011).

Slika 2 pa prikazuje posledice viktimizacije učiteljev na njihovo zasebno življenje, pri čemer so učitelji v 95 % poročali o negativnih posledicah. Najpogosteje so poročali o negativnih čustvih, kot so jeza, slaba volja, nemoč, zaskrbljenost, depresivnost in razdraženost. To so hkrati čustva, o katerih poročajo tudi drugi raziskovalci (npr. Dzuka in Dalbert, 2007).

Nekateri učitelji so skladno z ugotovitvami predhodnih raziskav (Moon in McCluskey, 2023) poročali tudi o psihofizičnih simptomih kot posledici te izkušnje. Poročali so tudi,

► SLIKA 1: Hierarhija tematske analize samozaznanih posledic nasilja s strani dijakov na profesionalno življenje učitelja s številom odgovorov v vsaki kategoriji

da negativna čustva vplivajo na njihovo družinsko življenje, saj o nasilju pogosto premišlujejo tudi doma. Odnos med učiteljem in dijaki je vsakodnevni in dolgotrajen, zato močno določa učiteljevo blagostanje (Carmi-Iluz idr., 2005).

O pozitivnih posledicah je poročalo le 5 % udeležencev, in sicer podobno kot pri profesionalnem življenju predvsem o dobljeni socialni podpori bližnjih in o osebni rasti kot posledici izkušnje nasilja.

SKLEP

Področje preučevanja nasilja učencev nad učitelji je relativno novo in še precej neraziskano.

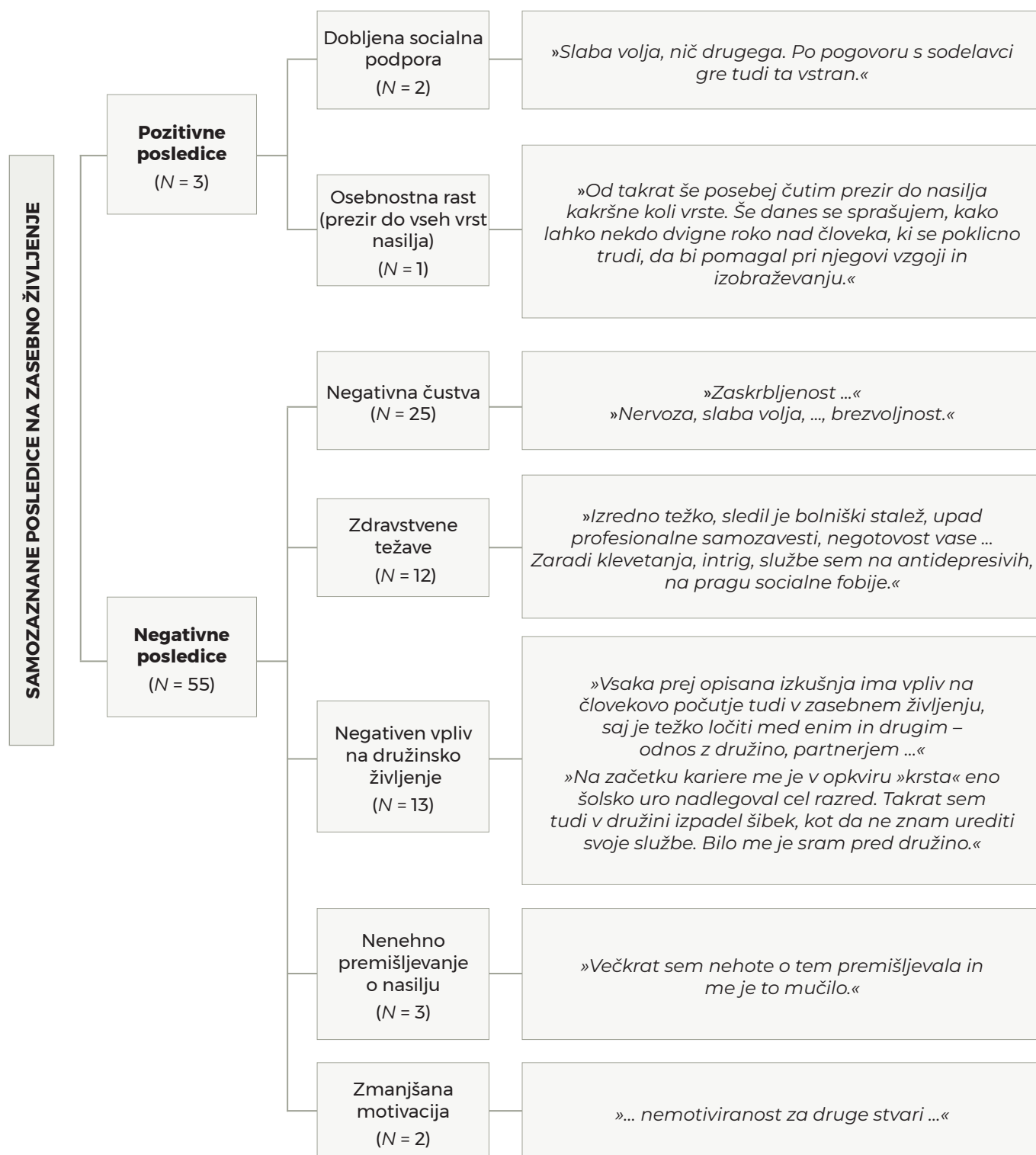
V prvi slovenski raziskavi, ki je med drugim preučevala povezanost izkušnje nasilja s subjektivnim blagostanjem učiteljev in njihovo zavzetostjo pri delu, smo ugotovili, da je nasilje dijakov nad srednješolskimi učitelji v primerjavi

s tujino pri nas razširjeno v manjši meri. Ugotovili smo še, da se viktimizacija negativno povezuje z obema merjenima konstruktoma.

Čeprav večina srednješolskih učiteljev nasilja s strani dijakov v preteklem šolskem letu ni doživela oz. so doživljali predvsem blažje oblike nasilja, so bili med udeleženci tudi taki, ki so doživeli intenzivnejše oblike (npr. telesni napad). Kljub majhni razširjenosti ekstremnih primerov je namreč ravno te pomembno prepoznati in obravnavati. Za poglobljen vpogled v posledice učiteljev s tovrstnimi izkušnjami bi bilo smiselno izvesti bolj poglobl-

jeno kvalitativno raziskavo, npr. s fokusnimi skupinami.

Čeprav je bila raziskava izvedena na relativno majhnem vzorcu, kar omejuje možnost posploševanja ugotovitev, smo pokazali, da ima izkušnja nasilja nad učitelji različne posledice. Spoznanja lahko služijo kot izhodišče za obravnavo tovrstnega nasilja, pri kateri je pomembna vključenost viktimiziranega učitelja, dijaka povzročitelja, prav tako pa tudi svetovalne službe in vodstva šole. Ker lahko preostali dijaki nasilje nad učitelji podpirajo (Pečjak idr., 2021), bi bilo v nadaljnjih fazah intervencije dobro delati tudi z vsemi dijaki razreda.

► SLIKA 2. Hierarhija tematske analize samozaznanih posledic nasilja s strani dijakov na zasebno življenje učitelja s številom odgovorov v vsaki kategoriji

VIRI IN LITERATURA

- Balkovec Debevec, M. (2003). O nasilju v šoli med preteklostjo in sodobnostjo. *Sodobna pedagogika*, 54 (120), 2, 60-79.
- Bass, B. I., Cigularov, K. P., Chen, P. Y., Henry, K. L., Tomazic, R. G., in Li, Y. (2016). The effects of student violence against school employees on employee burnout and work engagement: The roles of perceived school unsafety and transformational leadership. *International journal of stress management*, 23(3), 318-336.
- Bušič, I., Šokčević, M., in Tošik, M. (2019). Učitelji kot žrtve nasilja – pojavnost različnih oblik nasilja nad osnovnošolskimi učitelji s strani učencev, staršev, nadrejenih in sodelavcev. V E. Boštjančič in A. Reberc (ur.), *Obrazi nasilja na delovnem mestu: Psihološki pogledi in slovenska praksa* (str. 169-182). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Carmi-Iluz, T., Peleg, R., Freud, T., in Shvartzman, P. (2005). Verbal and physical violence towards hospital-and community-based physicians in the Negev: an observational study. *BMC health services research*, 5(1), 1-6.
- De Cordova, F., Berlanda, S., Pedrazza, M., in Fraizzoli, M. (2019). Violence at school and the well-being of teachers. The importance of positive relationships. *Frontiers in psychology*, 10, 1-9.
- Dzuka, J., in Dalbert, C. (2007). Student violence against teachers: Teachers' well-being and the belief in a just world. *European Psychologist*, 12(4), 253-260.
- Eryilmaz, A., Başal, A., in Gezeğin, B. B. (2021). The mediator role of work-related need satisfaction between subjective well-being and work engagement of teachers. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 10(3), 482-494.
- Gerberich, S. G., Church, T. R., McGovern, P. M., Hansen, H. E., Nachreiner, N. M., Geisser, M. S., ..., Watt, G. D. (2004). An epidemiological study of the magnitude and consequences of work related violence: the Minnesota nurses' study. *Occupational and environmental medicine*, 61(6), 495-503.
- Japelj Pavešič, B. (2020). *Nacionalna študija zaznave nasilja nad učitelji in ravnatelji: zagotavljanje varnega in vzpodbudnega učnega okolja*. Pedagoški inštitut.
- Keyes, C. L. M. (2002). The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, 207-222.
- Keyes, C. L. M., Wissing, M., Potgieter, J. P., Temane, M., Kruger, A., in van Rooy, S. (2008). Evaluation of the mental health continuum-short form (MHC-SF) in Setswana-speaking South Africans. *Clinical psychology and psychotherapy*, 15(3), 181-192.
- Longobardi, C., Badenes-Ribera, L., Fabris, M. A., Martinez, A., in McMahon, S. D. (2019). Prevalence of student violence against teachers: A meta-analysis. *Psychology of Violence*, 9(6), 596-610.
- Majcen, N. (2010). *Nekateri sociološki vidiki povezanosti nasilja nad učitelji in njihovega socialnega statusa*. [Magistrsko delo]. Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta. Digitalna knjižnica Univerze v Mariboru. <https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=20026&lang=eng&prip=dkum:997108:r3>
- McMahon, S. D., Cafaro, C. L., Bare, K., Zinter, K. E., Murillo, Y. G., Lynch, G., ..., Subotnik, R. (2022). Rates and types of student aggression against teachers: A comparative analysis of US elementary, middle, and high schools. *Social Psychology of Education*, 25(4), 767-792.
- McMahon, S. D., Martinez, A., Espelage, D., Rose, C., Reddy, L. A., Lane, K., ..., Brown, V. (2014). Violence directed against teachers: Results from a national survey. *Psychology in the Schools*, 51(7), 753-766.
- Moon, B., Kim, J., in McCluskey, J. (2023). Teacher victimization patterns establishing a group-based trajectory approach to assessing predictors of connectedness to school, job satisfaction, and depression. *Victims & Offenders*, 18(4), 607-622.
- Moon, B., in McCluskey, J. (2020). An exploratory study of violence and aggression against teachers in middle and high schools: Prevalence, predictors, and negative consequences. *Journal of School Violence*, 19(2), 122-137.
- Mugnaioni Lešnik, D., Koren, A., Logaj, V., in Brejc, M. (2009). *Nasilje v šoli: Opredelitev, prepoznavanje, preprečevanje in obravnava*. Šola za ravnatelje.
- Nahrgang, J. D., Morgeson, F. P., in Hofmann, D. A. (2011). Safety at work: a meta-analytic investigation of the link between job demands, job resources, burnout, engagement, and safety outcomes. *Journal of applied psychology*, 96(1), 71-95.
- Olivier, E., Janosz, M., Morin, A. J., Archambault, I., Geoffrion, S., Pascal, S., ..., Pagani, L. S. (2021). Chronic and temporary exposure to student violence predicts emotional exhaustion in high school teachers. *Journal of School Violence*, 20(2), 195-211.
- Pečjak, S., Pirc, T., in Košir, K. (2021). *Medvrstniško nasilje v šoli*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Petrič, M. (2015). *Napovedniki Keyesovega modela duševnega zdravja pri starostnikih* [Doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Schaufeli, W. B., Salanova, M., González-Romá, V., in Bakker, A. B. (2002). The measurement of engagement and burnout: A two sample confirmatory factor analytic approach. *Journal of Happiness studies*, 3, 71-92.
- Tuominen, J., Tölli, S., in Häggman-Laitila, A. (2023). Violence by clients and patients against social and healthcare staff – An integrative review of staff's well-being at work, implementation of work and leaders' activities. *Journal of clinical nursing*, 32(13-14), 3173-3184.
- Zager Kocjan, G. (2016). *Zavzetost, strast in zanos pri zaposlenih: teoretična in empirična razmejitev* [Neobjavljena doktorska disertacija]. Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Yang, C., Fredrick, S. S., Nickerson, A. B., Jenkins, L. N., in Xie, J. S. (2019). Initial development and validation of the Multidimensional Teacher Victimization Scale. *School psychology*, 34(2), 244-252.